

Ковинська О.
НТУ «ХП»

ДЖЕРЕЛА ТА СУЧАСНІСТЬ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ

Петриківський розпис є феноменом українського орнаментального народного мистецтва. У цьому дослідженні автор зосереджує увагу на розвитку петриківського розпису з часів його виникнення, а також на традиційну технологію цього виду декоративного мистецтва.

Метою дослідження автор вважає розкриття важливих моментів історії та принципів петриківського розпису для збереження унікальності цього виду мистецтва у сьогоденні.

Петриківський розпис має свої витoki з українського села Петриківка на Дніпропетровщині. Неможливо конкретно визначити час створення цього мистецтва, тому що він почав формуватися разом із формуванням людства, приймав до себе зміни часу, доповнення, переходив від бабусі до мати, від мати до доньки. Розпису на Дніпропетровщині притаманні рослинні мотиви, що не мають в собі жодною ламаної лінії. За словами майстрів, це пов'язано з тим, що людина бачила навколо себе – це поле, степ, пшениця, та відсутність гір, на відміну від Західної України, де декоративному мистецтву притаманні геометричні мотиви.

Засновницею школи петриківського розпису часто вважають Тетяну Якимівну Пату, хоча сама вона у відповідь на таке зазначала, що продовжувала традиції, які перейшли до неї ще від бабусі. Не вміючи ані читати, ані

писати Тетяна Пата викладала у спеціальній дворічній школі декоративного малювання, мала довершене відчуття кольору та композиції. Учні Тетяни Пати зіграли вирішальну роль в долі петриківського розпису, його збереження. П'ятеро з них після війни поселилися в Києві, де в 1947 році почали участь у перших виставках, нагадавши про Петриківку. Їх запросила міська рада та запропонувала вчити київську молодь. За цією ініціативою була створена перша сувенірна фабрика в Києві. Та вже через одинадцять років було створено цех експериментального розпису у Петриківці під керівництвом Федора Савовича Панка та Василя Соколенка. У 1958 році Федір Панко заснував і очолив першу і єдину в Україні та світі фабрику петриківського розпису «Дружба».

Протягом часу технологія виготовлення петриківського розпису змінювалася. Причиною цього є зміна матеріалів, повсякденного життя народу, бачення світу у цілому. Такі природні барвники, як сік вишні та настойки з соняшника поступово замінювалися аніліновими фарбами, а потім вже сучасною гуашшю. Поступово з появою мальовок та початком розпису побутових речей з різних матеріалів зникала необхідність використовувати яєчний жовток у розписі, який був потрібен при розписі стін. З часом навіть орнаменти петриківського мистецтва змінюються, удосконалюються, стають більш детальними, а композиції – складнішими. Традиційно збереглися типи мазків – гребінець, зернятко, горішок та перехідний мазок. У художніх закладах творчу молодь навчають робити пензлик з котячої шерсті, який відрізняється своєю чутливістю, правильно тримати його, компанувати орнамент та працювати з кольором.

На думку автора, вивчення історії петриківського розпису допомагає зберегти притаманні йому риси. Завдяки майстрам цього декоративного мистецтва петриківський розпис є оригінальним символом Українського живопису та культурною спадщиною людства ЮНЕСКО. Збереження знань минулих поколінь допоможе донести цю спадщину до майбутніх майстрів.